יב: שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

רבי יוחנן אמר **לא** גדול גדול ממש. [א] מפרש ר"ת כי היכי דפליגי הכא פליגי נמי גבי עירוב דתנן בפ' חלון (עירובין דף עט: וסס ד"ה ומזכה) ומזכה להם על ידי בנו ובתו (ב) ולשמואל דאמר הכא קטן ממש התם נמי גבי עירוב אינו זוכה לידו כיד חביו כיון דמליאתו לאביו ה"ה כל זכיותיו לאביו ואמה העבריה אע"פ שיש לאדוניה אף על גב דשמואל אית ליה פרק התקבל (גיטין דף סד: וסס ד"ה אלא) קטן זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים הא משני התם שאני שטופי מבואות דרבנן והא דאמר שמואל פרק מי שהוליאוהו (עירובין דף מט. וסס: ד"ה וקטן) דעירוב משום קנין [ו]ורבא אמר משום דירה ואמר אביי בייאתו קטן הא פר"ח התם דאית ליה בית לקטן קאמר ולא כפרש"י שפי' שאינו גובה העירוב לפי שאינו זוכה ולר"י דאמר לא גדול גדול ממש ה"ה דגבי עירוב נמי דקטן ואינו סמוך על שולחן אביו זוכה כאמה העבריה וגדול סמוך על שולחן אביו אינו זוכה וצריך ליהר שלא לזכות העירוב ע"י בנו הגדול הסמוך לשולחנו דקי"ל כרבי יוחנן לגבי שמואל כדאמר פרק מי שהוליאוהו (שם מז:) ועבדו ושפחתו העבריה אע"ג דסמוכין על שולחנו מליאתם לעצמם וכן זוכין בעירוב ולא הוי יד כיד האדון דלא שייך אינה אלא בנכסי שדרכו לזונו תמיד ואם לא יפרנסנו אביו לא יפרנסנו אחר אבל אחר מעלמא סמוך על שולחן מבירו אבל כגון יתום ויתומה בו אין סברא שתהא מליאתו לאחיו וכ"ש עבד ואמה שנשכר טרחם הם אוכלים וכתו אפילו נערה ואינה סמוכה על שולחן אביה מליאתה לאביה משום אינה דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה אחין כדאמר בפרק (כתובות דף מו וסס) [ז]נערה כרש"י שפירש משום דכתיב בנעוריה דהיינו בהפרת נדרים הוא דכתיב כדאיתא בפרק קמא דקדושין (דף ג: וסס) ופרק נערה (שם מו:) ואמרו דזכיה בעירוב אף על גב דיד כיד בעלה מוקי לה בסוף נדרים (דף פח:) דאית לה בית בלאותו מבוי דמגו דזכיה לנפשה זכיה נמי לאחריני: **במגביה** מציאה עם מלאכתו.

וא"ת הא דתניא בפ"ק דקדושין (דף סז:) אמה העבריה מליאתה לאביה ושכר בטלה לרבה היכי מתוקמא אלינא דרבא דאם הגביה עם מלאכתו ליכא שכר בטלה ואם לא הגביה עם מלאכתו א"כ מליאתה לאדוניה וי"ל דהתם ודאי צריך להעמיד בנוקבת מרגליות: **ששברו** ללקט מציאות. [ח] וה"פ דברייתא בד"א בזמן שאמר ליה עשה עמי באותו ענין שהוא כמו נכס עמי היום אבל אמר ליה עשה עמי מלאכה של מליאות כו': **מאי** בעיא נביה. דהא נמי אינה יכולה למכור עצמה אחרי כן דמליאתה בספרי: **ולא** לזה עד תשרי. פירוש ועתה ריוה לזות בו שיש לו טורח לכתוב שטר אחר וגם כדי להרויח פשיטי דספרא אבל אין לפרש שכבר לזה בו קודם שנפל דא"כ מאי משני הני ריעי לפי שנפל ויש הוכחה דמשום פסולו לא מהר לשומרו והא לזה בו כבר ופשיטא שנזהר לשומרו: **כותבין** שטר ללזה אף על פי שאין מלוה עמו. וליכא למיחש למחזי לשקרא כמו [ט]בשטרתא דדייני דאם כתבו קודם דנחזי חתימת ידי סהדי (ג) פסולה דהכא כיון שהוא כותב חובתו לא שייך מחזי כשקרא:

[ט]עשו אם שאינו זוכה כזוכה מ"ט עניים גופייהו ניחא להו כי היכי דכי אגרו לדידהו נלקוט בנייהו בתרייהו ופליגא [ח] דר' חייא בר אבא דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [א]לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן קטן ואינו סמוך על שלחן אביו זהו גדול: מציאת עבדו ושפחתו העברים הרי הוא של עצמן: אמאי לא יהא אלא פועל [י]ותניא [כ]מציאת פועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו נכש עמי היום עדור עמי היום אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הכא בעבד נוקב מרגליות עסקינן שאין רבו רוצה לשנותו למלאכה אחרת רבא אמר במגביה מציאה עם מלאכתו עסקינן רב פפא אמר [כ]כגון ששברו ללקט מציאות דמי דאקפי אגמא בכווריי: [כא]אי שפחה היכי דמי אי דאייתי שתי שערות מאי בעיא גביה ואי דלא אייתי שתי שערות אי איתיה לאב [ד]דאבוה הויא ואי דליתיה לאב תיפוק במיתת האב [ה]דאמר ריש לקיש אמה העבריה [ו]קנה עצמה במיתת האב מרשות האדון מקל וחומר ולאו איתותב ריש לקיש נימא מהאי נמי תיהוי תיובתא לא לעולם דאיתיה לאב ומאי הרי הן שלהן לאפוקי דרבה: מציאת אשתו: גירשה פשיטא הכא במאי עסקינן [ז]במגורשת ואינה מגורשת [ח]דאמר רבי זירא אמר שמואל [כל] מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה כי היכי דלא תיהוי לה איבה הכא אית לה איבה ואיבה: **מתני'** [ז]מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר דין נפרעין מהן אין בהן אחריות נכסים יחזיר שאין בית דין נפרעין מהן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ח]בין כך ובין כך לא יחזיר מפני שבית דין נפרעין מהן: **גמ'** במאי עסקינן אילימא כשחייב מודה כי יש בהן אחריות נכסים אמאי לא יחזיר הא מודה ואי כשאין חייב מודה כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר נהי דלא גבי ממשעבדי מבני חרי מגבא גבי לעולם [ח]כשחייב מודה והכא היינו טעמא דחיישינן שמא כתב ללות בניסן ולא לזה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אי הכי כל שטרי דאתו לקמן ניחוש להו הכי כל שטרי לא ריעי הני ריעי אלא הא [ט]דתנן [כ]כותבין שטר ללזה אף על פי שאין מלוה עמו לכתחילה היכי כתבינהו ניחוש שמא כתב ללות בניסן ולא לזה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אמר רב אסי בשטרי

עד שיפרע כתובתה תהא מציאתה שלו לפום כן הני מציאת אשה שגירשה לעצמה: מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר. אוקימנא כשחייב מודה. ואמאי לא יחזיר דחיישינן שמא כתב ללות בניסן ולא לזה עד תשרי ושורף ללקוחות שלא כדין. אי הכי כל שטרי דעלמא נמי נימא הכי. ודחי כל שטרי דעלמא לא ריעי הני כיון דנפלי ריעי. אלא הא דתנן כותבין שטר ללזה אע"פ שאין

אבל אמר לו מלאכה שהוא עושה מלאכת בעל הבית (שם). במיתת האב. אביה (קדושין סז:). חייב במזונותיה. עד דיהב לה נכס ולאו דאורייתא (רשב"ם ב"ב מז:). אם יש בהן אחריות נכסים. שפיעבד ליה נכסי מוקמה לאחה מלוה, לא יחזירנו מוקמו למלוה ומפיקו הלוה מודה שהוא חייב לו, דחיישינן שמא פרעו ומן הלוה נפל חוב שהוא מודה עלה קנוטא היא כיניסם ויחלקו לקוחות ויחלקו כיניסם (כתובות נא:). שבית דין נפרעין מהן. לאחריות נכסים כשהיה מוכרח הוא ומכריח מהמפעבדי ומפקדי לקוחות (שם). כותבין שטר ללזה. לבית מזומן בידו לתת למלוה כשיגיה לו מעות, אבל אם שלח מלוה עמו (רשב"ם ב"ב עסז).

רבינו חננאל

ואסקה רבא עשר הקטן שאינו זוכה לעצמו מן התורה כזוכה מאי טעמא עניים גופייהו מחלי ליה דניחא להו דנלקטו בניהו נמי בתרייהו דידהו ולפיכך אמר ר' יוסי בנוי ואשתו מלקטין אחריו. פי' אינו זוכה כזוכה כתדנן פרק כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול. המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני וכו' דאוקימנא אע"ג דלא אתו לידייהו כו'. ועולא אמר הא מני ר' יוסי היא דאמר עשו את שאינו זוכה כזוכה דתנן בבכורות כל שחליפין ביד כהן פטור מן המתנות וכו' עשו את שאינו זוכה כזוכה מאי טעמא עשאוה כשדה שהלכו בה הנמושות עניים גופייהו מסחי דעתייהו מההיא שדה אמרי בניו ואשתו דהאיך מלקטי בתריה פי' עשאוה כשדה שהלכו בה הנמושות כדתנינן מאימתי כל אדם מוחרין בלקט ובשכחה ובפאה משהלכו בה הנמושות.

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פי"ז מהל' מלוה הל' יג סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' ער סעיף ב:
קה ב ג מיי' פ"ט מהל' שכירות הל' יא סמג עס טוש"ע שם סעיף ג:
קו ד מיי' פי"ז מהל' מלוה הל' יג סמג עשין עד (טוש"ע מ"מ סי' ער סעיף ב):
קז ה מיי' שם סמג שם טוש"ע מ"מ שם סעיף ב ושו"ע הא"ע סי' פי':
קח ו מיי' פי"ח מהל' מלוה הל' ה טוש"ע הא"ע סי' נג סעיף ב:
קט ז ח מיי' פי"ח מהל' מלוה הל' ה סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' סה סעיף ו:
קי ט מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ה ופכ"ד שם הל' ג סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' לט סעיף יג:

מוסף רש"י

עשו את שאינו זוכה בזוכה. במקומות הרבה מפני תקנה עשו כן (ר' יוסי בהנחקין (גיטין נמ:) עני המקבל בראש הגיא ומגדלת מיים ישופות ומלילת מרק, ובנכסות (יח:) כל שחליפין ביד כהן פטור מן המתנות, ובגמרא דבנים מחזין (כלן) הסוכר את הפועל ילקט בני אחריו, דלף על פי שאין זכיה לקטן, עשאוהו כזוכה, וכמלון ר"ל מפני תקנה עשו (גיטין ל:). בזמן שאמר לו נכש עמי היום. ללא נשכר עמו אלא ליום ועדור, וכשבנייה המלאה אין זו ממלאכת בעל הבית וקנאה פועל והוא עכה לו משכרו שכר שמעלת ביום ועדור כל שעת הנגבה (ב"מ ט:). אבל אמר לו עשה עמי. מלאכה היום כל מלאכה שהוא עושה מלאכת בעל הבית הוא וקנה בעל הבית (שם). במיתת האב. אביה (קדושין סז:). חייב במזונותיה. עד דיהב לה נכס ולאו דאורייתא (רשב"ם ב"ב מז:). אם יש בהן אחריות נכסים. שפיעבד ליה נכסי מוקמה לאחה מלוה, לא יחזירנו מוקמו למלוה ומפיקו הלוה מודה שהוא חייב לו, דחיישינן שמא פרעו ומן הלוה נפל חוב שהוא מודה עלה קנוטא היא כיניסם ויחלקו לקוחות ויחלקו כיניסם (כתובות נא:). שבית דין נפרעין מהן. לאחריות נכסים כשהיה מוכרח הוא ומכריח מהמפעבדי ומפקדי לקוחות (שם). כותבין שטר ללזה. לבית מזומן בידו לתת למלוה כשיגיה לו מעות, אבל אם שלח מלוה עמו (רשב"ם ב"ב עסז).

מסורת הש"ס

ט) גיטין ל. כתובות יח., כ) לעיל י. נקמן קיח., ג) גיטין סד., ד) קדושין מ:, ה) [קונה את עצמה פל"ל], ו) כתובות לו: ע"ש גיטין עד. ע"ש כ"כ מז: ע"ש, ז) כתובות נח. [נקמן ח. יט.], ח) [כ"כ קסז:], ט) עי' רש"י זמחים ו. ד"ה קופיס. י) [שמות כא], כא) [ויקרא כה], כב) [כ"ל ד"ה ורבה, מ) [אלי נערות מ:], נ) [וע"ע תוס' כתובות מז. ד"ה משום מיהב], ס) [כתובות כא:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ופליגא אדר' חיים: (ב) תוס' ד"ה ר' יוחנן וכו' בנו ובתו הגדולים דלשמואל דאמר הכא: (ג) ר"ה מתכון וכו' יבי סהדי אחתימת ידייהו פסולה דהכא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ר"י מפרש ר"מ כו'. נ"ב ומתכ"ס מולק: [ב] שם ד"ה ששברו וכ"מ כו'. נ"ב והרמ"ה מפרש ששברו מתם ומרמה ללקט לו מציאות:

רבינו חננאל (המשך)

ופליגא הא דר' יוחנן דאמר לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא (גדול) וסמוך על שולחן אביו הוא קטן. קטן ואינו סמוך על שולחן אביו זהו גדול אדשמואל. מציאת עבדו ושפחתו העבדים הרי אלו שלהם. ומקשי' והתניא כפועל אם שכרו עשה עמי מלאכה מציאתו לבעה"ב ולא יהיה העבד כפועל ומשני ר' יוחנן בקונה עבד נוקב מרגליות דאין רבו רוצה לשנותו למלאכה אחרת דלאו עשה עמי מלאכה הוא אלא במלאכה זו בלבד לפיכך לא נשתעבד לאדונו אלא באותה מלאכה בלבד. רבא אמר במגביה מציאה זו עם מלאכתו דלא בטל ממלאכת רבו. רב פפא אמר כי קתני בפועל מציאתו לבעה"ב כגון דאקפי אגמא בכווריי ושברו ללקוט לו בכווריי. ושפחתו. הא שפחה היכי דמיא אי דאייתי ב' שערות וכו' עד אמר לך ריש לקיש לעולם דאיתיה לאב ומציאתה לאביה היא והאי דקתני במתני' הרי אלו שלהן לאפוקי דרבה פי' למעט את אדוניה ממציאתה. ריש אומר לאפוקי מהא דאמר רבא בפ' האשה נקנית זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי כאה משנתנו להוציא מזה הטעם של רבא. מציאת אשה שגירשה אע"פ שלא נתן לה עדיין כתובתה מציאתה שלה. אוקימנא במגורשת ואינה מגורשת פי' בתלמוד א"י אדם שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה חייב במזונותיה עד שיתן לה פרוטה אחרונה. אמר ר' יוסי מתני' אמרה כן אמר ר' אושעיא שלא תאמר הואיל וחייב במזונותיה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com